

Worden de dogmatische stellingen prijsgegeven?

Wie regelmatig De Roeper leest kan den indruk niet van zich afzetten, dat althans de predikanten B. A. en F. L. Bos hard bezig zijn den terugtocht voor de synodocratische legers uit te voeren en bereids de dogmatische stellingen ontruimen.

Leverde Ds B. A. Bos voor eenigen tijd een formule, die dienen kan om de vervangingsformule 1946 te vervangen en intusschen op die vervangingsformule zóó sterk gelijkt, dat het zonde van den inkt mag geacht worden — meer dan inkt is er niet aan verspeeld — haar naast die formule 1946 zwart op wit gezet te hebben, in De Roeper van 18 Februari komt B. A. vertellen, dat de sacramenten inwendige genade verzegelen. Heusch, lezer, het staat er! „Hoe bestaát het”, zult U zeggen.

Welnu lees het zelf.

„Bij de sacramenten gaat het ook om innerlijke verzegeling van inwendige genade. Niemand schrikke hiervan. Dit is specifiek Gereformeerd. Het sacrament doet toch twee dingen. Eenerzijds stellen ze aan onze uiterlijke zinnen — ons oog, onze hand, onzen mond — duidelijk voor, wat God ons in Zijn Woord heeft gezegd, dus, ze stellen ons voor Gods beloften, en ze verzegelen die ook, om allen twijfel weg te nemen. Maar anderzijds verzegelen ze ook wat God door Zijn Geest in onze harten doet, ze maken in ons, bondig en vast de zaligheid, d.i. de realisering van de belofte.”

„Niemand schrikke hiervan”.

Nu, ik ben van dit „specifiek Gereformeerd” wel geschrokken.

Ook van dien armen Ds H. J. Schilder, die dus zoo weinig specifiek-Gereformeerd voor de specifiek-Gereformeerde stellingen van Prof. Grosheide en andere deputaten-voor-zwarigheden weigerde te capituleren. Men staat verbaasd over de lichtvaardigheid, waarmee hier na al hetgeen er met name in de laatste jaren is te doen geweest over de verzegeling van „inwendige genade” door het Sacrament over deze dingen geschreven wordt.

Door die lichtvaardigheid komt De Roeper de synodocratische sacramentleer bedenkelijk in het geveel; beter gezegd: het blad geeft de stellingen aan den tegenstander prijs.

De ontruiming geschiedt hier achter het rookgordijn van een citaat van Beza. En dat citaat wordt hier misbruikt. Het kan hier den dienst van rookgordijn niet doen.

Het luidt: „Zij (nl. de sacramenten) zijn op Zijn (nl. Gods) bevel gevoegd bij de beloften van het Evangelie aangaande de zaligheid-om-niet van Jezus Christus, opdat Hij des te krachtiger aan onze uiterlijke zinnen zou aanwijzen, wat Hij ons door het Woord te kennen geeft en door den Heiligen Geest in onze harten bewerkt; terwijl Hij die zaligheid, die wij alleen door hoop en geloof in deze wereld bezitten, in onze harten verzegelt.”

De Heere maakt ter wille van de ondersteuning van onze zwakheid naar Zijn opvallende goedheid gebruik van uiterlijke en stoffelijke dingen om aan onze uiterlijke zinnen een voorstelling te geven van de zeer groote en goddelijke zaken, die Hij waarachtig binnen in ons door Zijn Heiligen Geest mededeelt; zoozeer dat Hij niet minder de (beteekende) zaak zelf geeft, dan die uiterlijke en stoffelijke teekenen.”

Alzoo Beza in 1560.

En wat B. in 1950 in De Roeper schrijft, schijnt daarop precies te kloppen.

Maar meer dan schijn is dat niet.

B. heeft Beza niet goed begrepen.

En wie slecht onderscheidt, leert slecht.

Hier is gebrek aan discretie.

Even opgelet!

Beza zegt: door de sacramenten doet God één ding. En wel dit: Hij stelt aan onze uiterlijke zinnen voor de weldaad, die Hij ons belooft in Zijn Woord en die Hij vast en bondig maakt in ons hart.

B. zegt: door de sacramenten doet God twee dingen. En wel deze: Hij stelt aan onze uiterlijke zinnen voor de weldaad, die Hij aan ons belooft in Zijn Woord; en Hij maakt die weldaad vast en bondig in ons hart.

Beza zegt: door de Sacramenten doet God iets van buiten. Hij vertoont n.l. aan onze zinnen wat Hij ons doet hooren door het Woord en vast en bondig maakt in ons hart.

Maar B. zegt: door de sacramenten doet God iets, van buiten en van binnen. Hij vertoont uiterlijk wat Hij ons doet hooren door het Woord en Hij verzegelt innerlijk wat Hij vast en bondig maakt in ons hart.

Om het verschil tusschen Beza 1560 en B. 1950 nog duidelijker te maken een voorbeeld.

Denk het U in, dat een vader aan een jongen een fiets belooft in een brief. En om dien jongen des te zekerder te maken voegt hij bij de schriftelijk gegeven belofte ook nog een foto.

Naar de redeneering van Beza wordt dat een foto

met één ding, de foto van de fiets, die de vader aan zijn jongen belooft en geeft.

Maar naar de redeneering van B. wordt het een foto van twee dingen, n.l. een foto van het beloven van de fiets en van het innerlijk verzekerd worden van het krijgen van de fiets.

Ik geef toe: het klinkt wat dwaas.

Maar zóó ligt het verschil tusschen Beza en B.

B. maakt precies dezelfde fout bij het lezen van Beza die men vroeger (en nog) maakte (en maakt) bij het lezen van art. 33 der geloofsbelijdenis.

Een academische kwestie?

In het geheel niet.

Er zijn vonnissen aan vastgeknoopt en B. is in De Roeper bezig naar het front van de vonnis veldende kerkelijke vergaderingen over te loopen en de dogmatische stellingen onzer belijdenis te ontruimen.

En voor de practijk van het bedienen en ontvangen en gebruiken van het sacrament maakt het nog al verschil of ik zeg: door de sacramenten vertoont de HEERE mij hetgeen Hij en belooft in Zijn Woord en vast en bondig maakt in mijn hart, opdat ik daardoor des te zekerder zij van Zijn goedgunstigheid tot mij; dan wel of ik zeg: door het sacrament toont God mij hetgeen Hij belooft in Zijn Woord en verzegelt Hij innerlijk in mij hetgeen Hij deed en doet in mijn hart. Beza en B. zijn twee.

En niet één.

D. E. C.

1) De predikanten B. A. en F. L. Bos.

Waarom eigenlijk al die drukte?

Eenige maanden geleden liep op een goeden dag een predikant (van Niezijl), die al eenige maanden lang buiten dienst geweest was, ineens over naar de synodocratische gemeenschap. Geen formuletje over de kinderen. Geen formuletje over 't kerkrecht. Geen synode, die oekases uitgaaf over hoe-je-met-zulke-menschen-handelen-moest. Niets. Maar hij was zomaar welkom, en kreeg zomaar een plaats. Hij was met name door intensieve bemoeiingen van ds B. A. Bos destijds in onze kerken als predikant naar art. 8 opgenomen. En 't ging ineens met die opneming van een leien dakje. Inclusief dat predikantschap.

We vragen ons af: als 't nu zoo gemakkelijk gaat als met den Niezijlschen dominee, waarom dan eigenlijk al die dure drukte in een Valkenboschkerk, volle synode, geleerde rapporten, handen drukken, en zoo meer? Waarom, als 't niet is een krampachtig pogen om een smal-deel te lokken? Met een indrukwekkende gouden lijst om een schilderijtje van niets?

Intusschen wete het smal-deel: de toegangsprijzen kunnen verschillen. Den éenen keer een goedkoop tarief à la Niezijl. Den anderen keer duurder tarief à la Valkenboschkerk; formules als minimum. Maar wie 't erg secuur en publiek wil doen, die moet, net als de belijders van de Valkenboschformule, pure capitulatie plegen.

Want officieel is er niets veranderd. Greijdanus' graf blijft zóóals het was. En de preekstoel-conditie blijft à la ds H. J. Schilder. Overigens: de synodocratische heeren willen zoo graag samenspreken? Ze zouden 't ook met ds H. J. Schilder probeeren. Ik meen te weten, dat ze DAT nog nooit hebben geprobeerd. Misschien is ds H. J. Schilder wat te „hypostatisch”?

K. S.

Conclusies en Belijdenis

Toen Oosterbeek „conclusies” kweekte, moesten we allemaal met de geboorte meeleven en er voor meebidden. 't Werd dringend verzocht. Om de liefde van Christus. Nu is een „conclusie” (vooral als die, waarover ds Volten schreef, je „kunt” er alle kanten mee uit) maar „een conclusie”.

Een belijdenis evenwel is zwaardere kost.

Maar toen verleden week ineens die „BELIJDENIS” van de Valkenboschformule uit de lucht kwam vallen, toen heeft geen mensch bij de geboorte mogen meeleven. Die „belijdenis” werd in 't geheim geboren.

Eerste vraag: wat is toch eigenlijk „belijden”?

Tweede vraag: onder wie „belijdt” men het eerste? Onder de vreemden? Of onder de broeders?

Derde vraag: wat bleef bij die thans gepubliceerde „belijdenis” over van de eerste minimum-eischen van ds B. A. Bos of van de „conclusies” van Oosterbeek?

Vierde vraag: weet u een beter woord dan: „anhypostatisch”?

K. S.

GRONINGER Brieven

(vervolg)

En wat was nu de groote daad van Descartes? Deze, dat hij zeide: ja, dat zegt gij nu wel: de natuur is de bron van alle weten, maar het is dan niet de natuur, die spreekt, doch de mensch, zijn denken. Gij denkt en daardoor zult gij weten. Maar dan moet dat denken het ook heelemaal alleen doen. En om daartoe te komen moeten wij beginnen met alles, wat wij zien en gelooven, te verwerpen. Wij beginnen met den absoluten twijfel. De theologie begint met geloof, de wetenschap met den twijfel. Den absoluten twijfel. Die twijfel beteekent niet maar: wij weten het niet zeker; neen, hij doet alles verwerpen.

Hij zegt het zoo: indien wij alles, waaraan men maar ergens twijfelen kan, verwerpen en voor valsch verklaren, zoo vermogen wij aan te nemen, dat er geen God, geen hemel, geen lichamen zijn, dat wij zelfs geen handen, geen voeten, ja geen lichaam hebben.

Dat kunnen wij doen. Maar wat wij niet kunnen, is, dat wij, die zoo denken, er zelf niet zijn. Op dien grond worden wij teruggeworpen.

Wij denken, dus zijn wij. Ik denk, dus ben ik. Cogita ergo sum.

En dat was dan, volgens de wereldwijzen, het machtige, verlossende woord voor de wetenschap en de wijsbegeerte.

Wees hij dan alles af, wat hij zag? Men wierp hem toen wel tegen: maar mijnheer, als ik u met een steen naar het hoofd werp en uw hoofd verwond, loochent gij dan die ervaring?

Descartes antwoordde: zeker neen. Maar ik houd vol, dat, wat ik daarvan weet, mijn denken is. Dat die steen er is zal ik niet tegenspreken, maar hoe die is, dat zal ik door mijn denken moeten bepalen. Ik moet tot die ervaring, dien steen, geheel onbevooroordeeld naderen. Mijn denken zal straks zeggen wat hij is.

Zoo zeg ik niet, dat God niet bestaat. Hij had met Montaigne, die den hoed afnam als hij het schavot voorbijging, te veel eerbied voor dat werktuig om zoo te spreken.

Maar afgezien daarvan kunnen wij wel aannemen, dat hij eerlijk was in zijn verklaring: ik geloof in God. Oeh, dat willen vele wijzen in onze dagen ook wel. Als zij dat maar kunnen bewijzen.

En dat deed Descartes ook.

Ook de scholastieke wijzen, Thomas van Aquino bijv., deden zulks.

Zij redeneerden zoo: wij hebben een gedachte, een voorstelling van een hooger wezen. Die gedachte kan niet maar in onze voorstelling bestaan, want dan zou dat hooger wezen onvolmaakt zijn. Het moet dus zijn buiten ons en dan niet maar alleen in ons denken, maar ook in werkelijkheid.

Descartes ging echter veel verder.

Hij zeide: dat bewijs deugt heelemaal niet.

Vooreerst valt een transcendent wezen, dat gij God noemt, niet te bewijzen. Het resultaat is daarom valsch want gij zegt: ik denk mij God, dus is Hij. Maar wij kunnen allerlei fantasieën denken.

En dan deugt de methode van redeneering ook niet.

Immers, gij begint met iets aan te nemen, n.l. dat er een hooger wezen is, buiten u. En dat viel juist te bewijzen.

Zal ik, dus Descartes, dan zeggen, dat God niet bestaat?

Natuurlijk niet. Hij komt dan tot een heel ingewikkelde redeneering, die dezelfde fout heeft, welke hij bij Thomas aanwees, n.l. dat hij uitgaat van iets waaromtrent ons denken directe zekerheid heeft, n.l. van een aangeboren idee.

Wij zijn aanstonds, zegt hij, zeker van het bestaan van God, maar — die God woont in den mensch zelf. Hij is niet transcendent maar immanent. Het komt er feitelijk op neer, dat de mensch zelve zijn God is.

De tegenwoordige wijzen nemen wel het resultaat van Descartes denken over, maar zij aanvaarden zijn bewijs niet meer.

Wel is merkwaardig, dat vele wijzen, ziende den gruwel van het materialisme, en meenende, dat de mensch toch religie noodig heeft, weer druk bezig zijn het bestaan van God te bewijzen. En daar benevens de onsterfelijkheid der ziel.

Daartoe dienen dan bijv. spiritistische ervaringen, en allerlei heldensche kunsten meer.

Ik las in een moderne studie ook weer aanvaard het bewijs, dat Descartes nog nader geeft, n.l. dat de schepping, uit zijn denken dan bewezen, toch een maker moet hebben.

De moderne schrijver zei: wij moeten kiezen tusschen het geloof, dat alles toevallig ontstond, of dat er een Intellect is, dat alles tot aanzijn riep.

Tegen dat toevallig ontstaan der dingen had hij bezwaar en hij herinnerde aan wat de groote Kepler eens vertelde, die om te zien, of het toeval de oorzaak van alle ding kon zijn, alle letters van het alfabet op een afzonderlijk stukje hout schreef, en die houtjes al maar door elkander wierp, om te zien, of zoo bij toeval zijn naam er ook uit kon te voorschijn komen. Het lukte maar niet. Toen riep zijn vrouw hem voor den maaltijd en zette hem een fijne portie salade voor.

Vrouw, zei hij toen, denk nu eens, dat er eerst maar alleen de elementen waren, waaruit deze salade bestaat. Die groene deeltjes, die peper en die azijn enz. en dat de eeuwen door die deeltjes door elkander heenwarrelden tot zij eindelijk toevallig samenvielen en dan zou de salade er zijn.

Maar zijn vrouw, zegt hij, antwoordde: daar weet ik niets van. Ik weet alleen, dat die salade niet zoo goed zou zijn, als die ik u voorzette.

Echter ook voor dezen modernen wijze staat het vast: hij zal moeten kunnen bewijzen, wetenschappelijk zeker, dat God bestaat, want voor het geloof is er hier geen plaats.

Men blijft dus staan op het standpunt van Descartes. De mensch wil Gode gelijk zijn. Ook nu in hoogen trots. Dat is zijn vreeselijke val.

Dat is het wat Psalm 2:3 zegt. Maar ook nu geldt het vierde vers. En daarover praten wij nu nog wat nader.

Met hartelijke groeten en heilbiede, uw toegenegen MARNIX.

*